

Täysistunto

Tiistai 5.11.2019 klo 14.00—19.35

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansalaisaloitelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 57/2019 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettuja asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

18.16 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Suomi on varmasti maailman menestyksikkäin parlamentaarinen demokratia — ainakin, jos mittarina pidetään sitä, että kun meillä yksikamarinen eduskunta alkoi kokoontua vuonna 1906, olimme tuolloin edelleen yksi Euroopan köyhimpiä maita, ja tänä päivänä olemme yksi Euroopan vauraimpia maita ja lähes mittarilla kuin mittarilla kansainvälisesti arvioiden sijoitumme viiden maailman menestyneimmän maan joukkoon. Joten tässä mielessä voimme ajatella, että parlamentaarinen demokratia ja eduskunta Suomessa ovat onnistuneet tekemään hyviä päätöksiä, hyvää lainsäädäntöä ja siten rakentamaan hyvää yhteiskuntaa.

Arvoisa puhemies! On tietysti hienoa, että kansalaisyhteiskunta on myös kehittynyt ja perustuslaki on elänyt ajassa niin, että on mahdollistettu kansalaisaloite tapana tehdä aloitteita lainsäädäntöön, ja että tämä on tullut hyvin aktiiviseksi osaksi suomalaisten tapaa osallistua — voisi sanoa — päivän politiikkaan.

Mutta, arvoisa puhemies, kun asiat harvoin ovat hyvin mustavalkoisia — kuten ne aloitteentekijälle voivat helposti näyttäytyä — niin hyvin harvoin tällainen kansalaisaloite johtaa todelliseen lainsäädäntömuutokseen. Näin ollen mietin sitä, että kun käydään keskustelua kansalaisaloitteen kehittämisestä, tulisiko esimerkiksi kansalaisaloitteen allekirjoittajien määrää nostaa niin, että niin useat kansalaisaloitteet eivät tulisi tänne eduskuntaan, jotta sitten ne kansalaisaloitteet, jotka tulevat, saisivat ehkä jopa aiempaa perusteellisemmän käsittelyn ja voisivat sitten jopa johtaa siihen, että — mikäli eduskunnan enemmistö niin katsoo — niiden pohjalta valmistelua ohjattaisiin siihen, että hallitus toisi vaikkapa omana esityksenään sitten esityksen, jolla lainsäädäntöä voidaan oikeasti muuttaa.

Arvoisa puhemies! Tämä nyt tehtävä esitys on hyvin tekninen, mutta mielestäni tätä keskustelua olisi hyvä käydä. On totta, että tänäkin syksynä eduskunnassa on päästy keskustelemaan monista tärkeistä ja ajankohtaisista asioista, kun ne ovat kansalaisaloitteiden kautta eduskuntaan tulleet, mutta on todennäköistä, että hyvin harva, jos yksikään näistä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2019 vp

aloitteista sinänsä etenee lainsäädäntöön asti. Tässä mielessä voisi olla tarpeellista miettiä uudistuksia tämän sinänsä tarpeellisen instituution merkityksen vahvistamiseksi.

18.19 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Meillä on keskustelussa nyt tämä kansalaisaloiteinstituutio ja sen saattaminen EU:n asettamien edellytysten tasolle. Itse asiassa tämä tarjoaa myöskin nyt tilaisuuden keskustella — kuten edustaja Autto tässä jo avasi tämän keskustelun — myöskin kansalaisaloiteinstituutiosta sinänsä ja sen kehittämistarpeista. Käyttäisin tilaisuutta hyväkseni osin myöskin sen vuoksi, että minulla on ollut itse tilaisuus osallistua hyvin vahvasti yhden kansalaisaloitteen kokoamiseen, joka sai silloin 85 000 allekirjoitusta ja joka myöskin käsiteltiin täällä eduskunnassa — jolloin learning by doing, tekemällä on oppinut. Ja tässä on joitain huomioita, jotka ehkä olisi hyvä ottaa huomioon, kun tätä kansalaisaloiteinstituutiota jatkossa kehitellään.

Ihan ensimmäiseksi on tietenkin todettava se, että suomalainen yhteiskunta perustuslakinsa mukaan ankkuroituu demokraattiseen päätöksentekoon, mutta meillähän on yksi muoto demokratiaa käytössä, eli nimenomaan edustuksellisen demokratia on se hallitseva päätöksentekomuoto. Suomessa tämä sali on juuri se korkein päätöksentekopaikka tässä meidän edustuksellisessa demokratiassamme. Meillä on myöskin ituja — ja on järjestelmiä, jotka ovat pidemmälläkin kuin Suomi konsanaan, mutta meilläkin on ituja — suoran demokratian esiintymismuodoista. Meillähän on kahdellakin eri tavalla mahdollisuuksia antaa tilaa suoralle demokratialle: suora kansanäänestys on tietenkin yksi tapa, ja toinen tapa on ollut tämä kansalaisaloiteinstituutio.

Tämäntyyppinen kansalaisaloiteinstituutio on myöskin siinä Euroopan unionin perustuslaissa — minä käytän rohkeasti sitä termiä, vaikka sitä kutsutaan vain perussopimukseksi eli Lissabonin sopimukseksi — jossa saadaan miljoonan EU-kansalaisen allekirjoituksen kautta unionin päätöksentekojärjestelmään kansalaisten tekemä aloite. Suomessa luonnollisesti on tyydytty ihan toisenlaiseen lukuun, eli 50 000 allekirjoitukseen, jolla tämä kansalaisaloite astuu voimaan, jos ne puolen vuoden aikana kyetään kokoamaan. Nämä suoran demokratian idut ja muodot ovat mitä suurimmassa määrin kannatettavia. Ne jalostavat ja kehittävät meidän demokratiaamme eteenpäin, antavat osallistumismuotoja kansalaisille, ja ennen kaikkea — kuten tässä edustaja Auttokin puheenvuorossaan totesi — nostavat keskusteluun tärkeitä kysymyksiä, ehkä sellaisia kysymyksiä, jotka hallitusten esitysten kautta tai kansanedustajien lakialoitteiden kautta eivät tähän saliin tule.

Sitten muutama huomio siitä kokemuksesta, minkä kansalaisaloitteen tekijänä olen havainnut ja elänyt läpi. Ihan ensimmäiseksi meidän edustuksellisen demokratiamme kipupiste — sanon sen tällä tavalla, kun se tarkoittaa monissa maissa aidosti kipupistettä — on neljännen valtiomahdin rooli. Eli johtavat tiedotusvälineet tässä maassa muokkaavat paljon politiikan agenda ja luovat viime kädessä todellisuuskuvan, jonka pohjalta myöskin edustuksellisessa demokratiassa päätökset tehdään. Kansalaisaloiteinstituution onnistuminen nojautuu ykkösenä siihen, että valtamedia antaa tilan. Jos valtamedia antaa julkisuustilan jollekin kansalaisaloitteelle, se menee läpi, ja jos se ei sitä anna syystä tai toisesta — aihe on niin herkkä, vaikea tai joku muu syy — niin se ei mene läpi. Eli tästä kansalaisaloitejoukosta — joita on minun käsitykseni mukaan tehty jo yli 500, jos muistan luvun oikein, voi olla, että olen väärässä tässä — niillä, mitkä media, valtamedia erityisesti nostaa esiin, on erittäin suuret läpimenomahdollisuudet.

Itse tiedän omasta aloitteestamme, joka koski eläkejärjestelmän uusimista, että kun me saimme tilaa valtamediassa, niin sillä hetkellä me saimme 10 000 allekirjoitusta saman

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2019 vp

tien, samana päivänä — heti. Eli median rooli oli aivan ratkaiseva. Jos media ei sitä tilaa anna — kuten kävi toisessa kansalaisaloitteessa, joka tehtiin, jolle sitä ei saatu — niin me emme pysty sitä viemään silloin läpi. Eli median rooli on hyvin, hyvin kriittinen kysymys, ja siihen kannattaa suhtautua myöskin avoimella mielellä, ymmärtää median rooli, mutta myöskin osaten sitä arvioida.

Toinen seikka, joka tulee vastaan ja mikä tässäkin lakiesityksessä tulee esille, on se rooli, missä muodossa, millä tavalla, nämä allekirjoitukset kootaan. Se on hallitsevasti digimuodossa internetin välityksellä. Äskén käytin puheenvuoron siitä, että meillä on yli 75-vuotiaita ihmisiä iso joukko, 80 prosenttia, joilla ei ole tietokonetta käytettävissä. Joten silloin, kun on asiakysymys, joka koskee ikäihmisiä kansalaisaloitteen kautta, ollaan huomattavasti toivottomammassa tilanteessa kerätä se 50 000 allekirjoitusta kuin jos nostetaan esiin sellainen teema, joka on esimerkiksi nuorille ihmisille akuutti, olennainen ja merkittävä, koska he elävät digimaailmassa ja he pystyvät heti reagoimaan siihen. Tämä on iso ongelma, minkä kanssa me olemme tekemisissä, että digitalisoituminen määrittää kansalaisaloitteen kohtalon. Meillä on selkeästi olemassa joitain osa-alueita, tässä tapauksessa esimerkiksi ikäihmisten ongelmat, jotka eivät samalla tavalla saa mahdollisuutta tulla esille — ellei sitten, niin kuin totesin, media anna sille tilaa — kuin toisentyypiset. Tämä on rakenteellinen ongelma, siitä ei voi ketään syyttää, se on rakenteellinen tilanne, mutta on hyvä myöskin tässä asiassa tiedostaa, että kansalaisaloitteelle on tämä kynnys myöskin olemassa. Se on tärkeä tunnistaa.

Kolmantena seikkana halusin tuoda esille sen — edustaja Autto sen jo omassa puheenvuorossaan toikin esille — millä tavalla kansalaisaloite käsitellään tässä eduskunnan täysistunnossa. Miten se käsitellään? Lähtökohtaisesti ideana on, se on lainsäädännön kautta määriteltä, että kansalaisaloite pitäisi käsitellä samassa kiireellisyysjärjestyksessä, samalla tasolla kuin hallituksen esitykset. Ja nehan tulevat tänne lähetekeskusteluun, ne menevät valiokuntaan — ja kyllä, valiokunnat ovat ne usein myöskin käsitelleet — ja sitten ne tulevat tänne täysistuntoon, mutta vähän tilanteesta riippuen ne elävät tai ovat elämättä.

Sitten on tämä iso kysymys, joka on tässä hallituksen esityksessä ja koskee nyt tätä esillä olevaa asiaa, eli tämä ikärajakysymys. Euroopan unionin sisällä on lähdetty liikenteeseen siitä, että kansalaisaloitteen voisi allekirjoittaa myöskin niin sanotusti alaikäinen Suomessa, sellainen ihminen, jolla ei ole äänioikeutta, eli 16 ikävuodesta alkaen. Tämä on pohdittavan arvoinen asia, koska tietysti tämä voisi olla vaihtoehto kasvattaa kansalaisia, nuoria erityisesti, ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin asioihin siitä huolimatta, että heillä ei ole vielä varsinaista äänioikeutta. Tämä on iso kysymys. Me olemme Suomessa omaksuneet sen kannan — joka on kyllä perusteltu myöskin — että äänioikeusikä, eli 18 vuoden ikä, on se, jota kautta määritetty oikeus myöskin allekirjoittaa kansalaisaloite.

Arvoisa puhemies! Täällä palaa punainen valo, 7 minuuttia on ummessa, pitääkö minun käydä pyytämässä toinen puheenvuoro? Minulla olisi ollut iso asia tässä vielä ottaa esille eli tämä allekirjoittajien määrä, minkä edustaja Auttokin tässä otti esille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kyllä nyt melkein täytyy pyytää toinen puheenvuoro.

Ja ehdin sen tekemään, painamaan napin vielä?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2019 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ehditte hyvin, sillä täällä on muun muassa edustaja Vestman, joka odottaa puheenvuoroaan.

18.27 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen teknisestä luonteesta huolimatta haluaisin edellisten puhujien tavoin kiinnittää huomiota muutamaa laajempaan seikkaan, mitä tulee tähän kansalaisaloiteinstituutioon. Olen samaa mieltä edustaja Auton kanssa siitä, että meillä on varsin toimiva parlamentarismin perustuva edustuksellinen demokratia, ja se turvaa erinomaisella tavalla kansalaisten vaikutusmahdollisuudet, mutta tämän rinnalla on tärkeitä, että meillä on tällaisia suoran demokratian kanavia, ja tämä kansalaisaloiteinstituutio mielestäni on osoittautunut varsin toimivaksi suoran vaikuttamisen kanavaksi. Minä haluan kiinnittää huomiota näiden kansalaisaloitteiden käsittelyyn täällä eduskunnassa, mitä noissa edellisissä puheenvuoroissa on sivuttu.

Ensinnäkin täällä on tänä syksynä käsitelty jo useampi kansalaisaloite. Täällä on käsitelty kansalaisaloite, joka koskee seksuaalirikoksesta tuomitun oleskeluluvan peruuttamista ja tuomitun karkottamista, täällä on ollut käsitellyssä Suostumus2018-kansalaisaloite ja täällä on käsitelty kansalaisaloite, joka koskee kaivoslain uudistamista. Sen lisäksi täällä on käsitelty muun muassa dieselin käyttövoimaveron poistamista koskeva kansalaisaloite, joka keräsi muuten lähes historialliset 125 000 allekirjoitusta. Minä olen osallistunut täällä salissa lähes jokaiseen keskusteluun ja olen tehnyt tämän salin osalta muutamia huomioita. Ensinnäkin on äärimmäisen tärkeitä, kun kansalaisaloite on täällä meillä lähetekeskustelussa, että asianomaiset ministerit osallistuvat siihen keskusteluun. Tässä noteerasin kaivoslain uudistamista koskevan kansalaisaloitteen osalta, kuinka paljon hedelmällisempää se keskustelu tämän kansalaisaloitteen johdosta oli, kun täällä oli ministeri vastaamassa, ja tähän on varmasti syytä jatkossakin kiinnittää huomiota.

Toiseksi, mielestäni tapa osoittaa kunnioitusta kansalaisaloitetta kohtaan on se, että niiden käsittelyyn osallistuisi mahdollisimman moni kansanedustaja. Tässä on myös meidän edustajien toimintaan syytä minun mielestäni kiinnittää huomiota.

Edustaja Kiljunen nosti tuossa esille myös sen, miten sitten tämä kansalaisaloite nousee mediassa esille, ja sillä on varmasti, tai voi olla, vaikutusta siihen, miten tämä kansalaisaloite sitten konkretisoituu mahdollisesti lainsäädännöksi tulevaisuudessa, mutta tähänhän me voimme täällä eduskunnassa vaikuttaa. Tämän salin lisäksi haluan kiinnittää huomiota siihen, että valiokunnillahan on myöskin vaikutusmahdollisuuksia siihen, miten tätä kansalaisaloitteita käsitellään, ja nämä julkiset kuulemiset ovat olleet erinomaisia. Tämän valiokuntatyön kautta sitten kansalaisaloitteelle on myöskin mahdollisuus antaa tukea, ja tämän asian myöskin haluaisin nostaa esille.

18.30 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! On todella ikävää kuulla kokoomuksen suunnalta, että kansalaisaloiteinstituutiota halutaan sillä tavoin heikentää, että tätä allekirjoitusmäärää lähdetäisiin nostamaan. Kansalaisaloiteinstituutio nimenomaan on tarkoitettu sitä varten, että kansalaisilla olisi mahdollisuus tuoda eduskunnan käsittelyyn mahdollisimman helposti asioita, koska edustuksellisen demokratian kautta se valitettavasti on pikkasen useamman kulman takana. Tällä hetkellä suomalaiset kokevat jo, että he eivät valitettavasti saa ääntään kuuluviin tarpeeksi. Meillä äänestysprosentti ei ole tarpeeksi korkealla tasolla ja tämmöinen kansalaisaktivismi ja uudet tavat vaikuttaa ottavat valtaa, ja siihen sopii äärimmäisen hyvin, että meillä on tämä kansalaisaloiteinstituutio. Vuodesta 2012, kun tämä kansalaisaloite otettiin käyttöön, meillä ei ole käsitelty kuin vas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2019 vp

ta 28 kansalaisaloitetta — vuodesta 2012 lähtien — joten se ei kyllä ole minkäänlainen määrä, jos katsotaan, kuinka monta vuotta tässä on mennyt välissä. Osa johtaa lainsäädäntöön, niin kuin me olemme nähneet, osa itsessään luikahtaa seuraaviin hallitusohjelmiin, niin kuin me olemme nähneet, ja ennen kaikkea nekin, jotka eivät suoraan päädy lainsäädäntöön, johtavat ihan valtavaan yhteiskunnalliseen keskusteluun erilaisista tärkeistä asioista, kuten tässä on mainittu: ollaan puhuttu esimerkiksi juurikin karkotuksista tai bensaverotuksista ja muista vastaavista tai sitten esimerkiksi Veikkauksesta nyt — tämä keskustelu on noussut myöskin kansalaisaloitteen kautta. Eli nämä ovat myöskin äärimmäisen tärkeitä kanavia kansalaisille mahdollistaa yhteiseen isoon keskusteluun semmoisia teemoja, jotka eivät muuten sinne nousisi, ja sen takia olisi todella valitettavaa, jos me nyt lähtisimme siihen suuntaan, että alkaisimme ottaa pois sitä valtaa kansalaisilta, jota heille on annettu, säätämällä jonkin uuden rajan, että nostetaan sitä 50 000:stä 100 000:een. Voin kertoa, että sen jälkeen ainakin — jos puhutaan eläkeläisiin liittyvistä asioista — on aika vaikea kerätä 100 000 paperista lomaketta, ellei netissä lähdetä allekirjoittamaan, eli tämä on myöskin yhdenvertaisuuskysymys.

Vielä yhden näkökulman haluaisin tuoda tähän keskusteluun, ja se on se, että kansalaisaloite on myöskin väylä just semmoisille ryhmille tuoda asioita tänne käsittelyyn, jotka eivät täällä ole edustettuina edustuksellisesti, niin kuin esimerkiksi nuorille. Me emme ole täällä edustettuina samassa suhteessa kuin me olemme yhteiskunnassa. Myöskin sosioekonomisesti vähän pienempituloisista taustoista tulevat henkilöt eivät ole edustettuina, ja tämä on sen takia ihan älyttömän tärkeä juttu. [Kimmo Kiljunen: Eläkeläiset eivät ole edustettuina!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, en avaa tässä nyt laajempaa debattia, mutta myönnän vastauspuheenvuoron edustaja Autolle, kun hänen puheeseensa suoraan viitattiin.

18.33 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme tosiaan edustaja Tynkkysen kanssa täysin samaa mieltä kansalaisaloitteen merkityksestä ja siitä, miten se palvelee suomalaista edustuksellista parlamentaarista demokratiaa. Oma huoleni, ja miksi ääneen pohdiskelin asiaa, liittyy siihen, että kun näitä kansalaisaloitteita, uskoisin näin, kiihtyvään tahtiin tulevaisuudessa eduskuntaan tulee, päästäisiin tilanteeseen, jossa sitten myös koetaan, että ne konkreettisesti etenevät lainsäädäntöön asti, kun eduskunnan enemmistö voi esitetyt ajatukset hyväksyä, niin että siinä mielessä tavallaan emme ole Tynkkysen kanssa eri mieltä tästä asiasta, [Sebastian Tynkkynen: Kyllä me ollaan eri mieltä!] mutta mielestäni pitää uskaltaa käydä keskustelua. Ja myös haluan sitä korostaa, että oman pohdintani olen esittänyt yksittäisenä kansanedustajana, en niinkään puolueen edustajana tässä. Uskon, että tämä kysymys on mitä suurimmassa määrin perustuslakikysymys, ja varmasti jokaisen on hyvä [Puhemies koputtaa] tähän paneutuakin nimenomaan sen oman kansanedustajuuden kautta [Puhemies koputtaa] ennemmin kuin puoluepoliittisena kysymyksenä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Emme myöskään nosta debattiin käytettävää aikarajaa. Se on minuutti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2019 vp

18.34 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Käytän myös tässä tilaisuuden käyttäen puheenvuoro kansalaisaloitteista yleisemminkin.

Olemme tosiaan, niin kuin täällä salissa on jo todettu, tällä kaudella päässeet käsittelemään useaa tärkeää kansalaisaloitetta ja asiaa, ja pidän tosi arvokkaana sitä, että näin on, ja pidän näitä kansalaisaloitteita tärkeänä osana demokratiaa ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia. Näillä kansalaisaloitteilla on tosiaan tärkeä rooli asioiden nostamisessa julkiseen keskusteluun ja tänne eduskunnan agendalle. Ja edelleen, kuten täällä on todettu, niin vaikka ne kansalaisaloitteet eivät sellaisenaan menisi läpi ja tulisi osaksi lainsäädäntöä tai johtaisi lainsäädännön muutokseen, niin ne parhaimmillaan kyllä sparraavat ja vievät lainsäädäntövalmistelua siihen suuntaan, mihin aloite on halunnut maailmaa muuttaa, ja sitä kautta vaikutus voi olla merkittävä. Täällä meillä salissa käsittelyssä olleista kansalaisaloitteista näkee, että niiden eteen on nähty todella paljon vaivaa. Ne nimet, ne 50 000 nimeäkään, eivät kuitenkaan tule helposti, vaan se edellyttää työtä, ja silloin ne kansalaisaloitteet myös ansaitsevat täällä salissa ja tässä talossa arvoisensa käsittelyn.

Sisällöllisesti mielenkiintoinen kysymys on se, että tämä EU-asetus mahdollistaa aloitteen ikärajan laskun 16 vuoteen. Tässä vaiheessahan siihen asiaan ei oteta kantaa, mutta ikärajakysymyksiä on tarkoitus käsitellä myöhemmin parlamentaarisisessa työryhmässä, joka selvittää puoluelain, vaalirahoituslain ja vaalilain kehittämistarpeita, ja tämä työ alkaa vielä tämän vuoden aikana.

Ilmastolakot ja ilmastomielenosoitukset ovat osoittaneet, että nuorilla on halua ja osaa vaikuttaa, ja on todella tärkeää, että tarjoamme myös nuorille siihen mahdollisuuksia.

Ja vielä sen totean, että tätä kansalaisaloitelakiahan muutettiin tosiaan niin, että kesäkuun alussa voimaan tulleella muutoksella pyrittiin ehkäisemään aloitteiden raukeamista eduskunnan vaihtuessa pidentämällä vuoteen sitä määräaika, jossa vastuuhenkilöiden on toimitettava kannatusilmoitukset. Tätä pidin myös tärkeänä muutoksena, että meidän pitää pikemminkin — olen sitä mieltä — pyrkiä tätä instituutiota kehittämään siihen suuntaan, että se on mielekäs vaikuttamisen tapa kansalaisille, ja tuoda asioita julkiseen keskusteluun.

18.36 **Ari Koponen ps:** Arvoisa herra puhemies! Täällä puhuttiin median toimista näitten kansalaisaloitteitten kanssa, ja täytyy sanoa, että heillä on iso vaikutus siinä, mutta jos katsoo vaikka tätä omaa kansalaisaloitetta, niin media teki kyllä kaikkensa, ettei se saisi näitä 50 000:ta nimeä, mutta niin vain kuudessa viikossa 50 000 nimeä täyttyi. Siinä varmaan isona tekijänä on sosiaalinen media, mikä auttaa kyllä näitten nimien keräämisessä. Mutta niin kuin edellinenkin edustaja sanoi, niin ei tämä 50 000 nimen kasaan saaminen ole mikään helppo ja itsestäänselvä asia. Kyllä se aihe pitää olla mielipiteitä herättävä.

Sitten tuosta ikärajan laskusta, niin itse kyllä laskisin sitä ihan sen takia, että myös nuoriso kiinnostuisi päivänpolitiikasta ja heillä olisi mahdollisuus vaikuttaa siihen. Eli laskisin kyllä tätä ikärajaa.

18.38 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite on tärkeä instituutio, ja siitä sopii keskustella monipuolisesti tällaisen teknisenkin lakiesityksen yhteydessä. Tuo allekirjoittajien määrän muuttaminen on tietysti monitahoinen asia. Itse en siihen lähtisi sen takia, että nyt tuollainen määrä sinne on määritetty ja se toimii tällä hetkellä ja se asettaa tietyn rajan sille, millaisia aloitteita tänne eduskuntaan päätyy. Tästähän on aiemmin keskus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2019 vp

teltu esimerkiksi suhteessa Malmin lentokentän säilyttämiseen ja sitten jonkun pienemmän kaupungin vastaavan asian esille tuomiseen: pienemmässä kaupungissa ei kenties ole 50 000:ta asukasta, joita se asia koskisi, eikä sitä kautta tulisi sellaista määrää allekirjoituksia siihen aloitteeseen, että se eduskunnan käsittelyyn päättyy, verrattuna sitten Malmiin, jolloin tällainen väestömassa on helposti löydettävissä. Tämä on tietysti ongelmallista, mutta itselläni ei siihen ole suoranaista ratkaisua esittää.

Sellaisen huolen toisin esille, että kun puhutaan kansalaisaloitteista, niin niiden ei pitäisi olla kansalaisjärjestöaloitteita. Loppujen lopuksi kuinka moni kansalaisaloite, joka on päätynyt eduskuntaan käsittelyyn, on aidosti lähtenyt liikkeelle yksittäisten kansalaisten huolesta ilman minkäänlaisen järjestön — pahimmassa tapauksessa veronmaksajien rahaa nauttivan järjestön — masinointia? Eli kansalaisjärjestöt yrittävät ajaa lainsäädäntöön asioita, joita eivät ole saaneet hallitusohjelmaan, kansalaisaloitteen kautta julkisuutta hyväksi käyttäen, ja toisaalta puolueet ja poliitikot yrittävät tuoda asioita niin sanotusti tiskin alta ohi hallitusohjelman. Tätäkin ilmiötä on ollut havaittavissa useina hallituskautena, ja eräskin kansalaisaloite tavallaan tällaisenaan saatiin lävitse eduskunnassa. Tällaiseen toimintaan kansalaisaloite tuskin on tarkoitettu vaan enemmänkin kansalaisten keinoksi tuoda esille huolia, joita heillä on, eikä meidän poliitikkojen keinoksi tuoda asioita esille, koska me voimme tehdä lakialoitteita.

Eräs syy siihen kysyntään, miksi kansalaisaloitteita tarvitaan, on se, että on yleisessä tiedossa, että yksittäisten kansanedustajien tai jopa pienempien kansanedustajajoukkojen lakialoitteita ei eduskunnassa käytännössä käsitellä vaan ne haudataan valiokuntiin. Edes yli 100 allekirjoittajan lakialoitteet, kansanedustajan lakialoitteet, eivät ole tulleet lainsäädännöksi, vaikka niiden periaatteessa pitäisi tulla, jos eduskunnan enemmistö on niiden takana. Onko tässä eräs syy, joka saa aikaan lisää kysyntää kansalaisaloitteelle, että koetaan, että kansanedustajaan yhteyttä ottamalla ja sitä kautta lakialoitteen eteenpäinviemisellä ei pystytä vaikuttamaan asioihin?

18.40 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kansalaisaloitteella on erittäin tärkeä rooli kansan vaikuttamisessa. Ne ovat tosiaan tärkeitä muotoja vaikuttaa. Kansalaisaloitteet ovat mahdollisia myös kunnissa. Niin kuin monet kuntapäätäjät tietävät, sielläkin niitä silloin tällöin aina liikkuu, mutta turhan harvoin niitä on. Kansalaisten vaikuttamiseen pitäisi oikeastaan kiinnittää enemmän huomiota, siihen, miten se tapahtuisi. Kansalaiset pitäisi ottaa mukaan jo siinä alkuvaiheessa, kun niitä asioita käsitellään — elikkä aika varhaisessa vaiheessa pitäisi kansalaiset ottaa mukaan. Mikä sitten olisi semmoinen konsti? Eräs konsti voisi olla kyllä se, että järjestettäisiin kyselytunteja kunnissa ja kaupungeissa, ja miksei tulevaisuudessa vaikka eduskunnassakin jotakin semmoista voitaisi miettiä. Kyllä se kansalaisten rooli on tärkeä. Heitä tarvitaan eräänä vaikuttamisen yksikkönä mukaan kovastikin.

18.41 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Muutamia huomioita tästä keskustelusta ja sitten tämä, minkä minä halusin varsinaisesti vielä puhua.

Tässä oli esillä keskustelu siitä, voisiko ikäraja olla 16 tai 18 vuotta — 18 vuotta olisi siis se äänioikeuden antava ikä. Kyllä voisi pohtia sitä 16 vuoden ikää tässä kansalaisaloitteen puolella erityisesti ottaen huomioon, että se olisi siis nuorten kasvatusta tähän demokratiseen päätöksentekojärjestelmään, ja kun me tiedämme, että nuoret ihmiset yleensä ovat hyvin voimakkaasti, englanniksi sanotaan, issue-oriented eli ovat hyvin keskittyneet tiet-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2019 vp

tyyn yksittäiseen asiaan, niin tämä olisi ilman muuta helppo tapa heidän kokea se osallisuutensa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja siinä olla aidosti mukana.

Edustaja Mäkelä nosti esille kysymyksen siitä, ovatko jotkut kansalaisjärjestöt käyttäneet ”väärin” tätä kansalaisaloiteinstituutiota. Minä en ymmärtänyt ollenkaan teidän argumentaatiotanne. Kansalaisjärjestöt käsitykseni mukaan ovat kansalaisten järjestöjä, ja siinä mielessä ihmiset, jotka tekevät kansalaisaloitteita kansalaisina, ovat usein aktiivisia joissakin kansalaisjärjestöissä. Sen minä ymmärrän hyvin, jos te olitte sitä mieltä, että puolueiden ei kannata käyttää kansalaisaloiteinstituutiota hyväksensä, ajaa puoluepoliittisia asioita. Siinä mennään vähän hakoteille, koska puolueilla on nämä edustuksellisen demokratian foorumit käytettävissään. En minä lähtisi syylistämään kansalaisaloitteiden tekijöitä siitä, että erilaisilla ihmisillä saattaa olla erityyppisiä järjestötaustoja. Niitä varmasti löytyy jokaiselta, joka on aktiivinen kansalainen.

Sitten kysymys siitä, että monet kansalaisaloitteet ovat todella johtaneet lainsäädäntöön ja keskusteluun. Nyt hallitusohjelmassakin on esimerkiksi yksi asia, joka on selkeästi kansalaisaloitteiden kautta tullut esiin, eli tämä vanhusasiavaltuutettu. Se on ollut pidempään esillä, siitä on tehty aloitteita kansalaisten toimesta. Vihdoin meillä on hallitus, joka on ottanut sen hallitusohjelmaan, ja se tullaan toteuttamaan. Ehdottomasti juuri näin on, että näillä kansalaisaloiteinstituutioilla on tässä suhteessa merkitystä.

Edustaja Tynkkynen nosti esille kysymyksen, kritisoi edustaja Auton kantaa tästä 50 000 allekirjoituksesta. Olen edustaja Tynkkynen kanssa samaa mieltä. Kokeilkaapa kerätä 50 000 allekirjoitusta, erityisesti kun joudutte sen käsin keräämään. Se on muuten valtava määrä kansalaisia. Se on muuten valtava urakka. Ei nyt nosteta kynnystä 100 000:een, mikä tekee sen mielettömäksi ja jolloin tulee entistä selkeämmäksi median vaikutusvallan korostaminen, koska silloin median kautta pystytään käytännössä sanelemaan se, tuleeko kansalaisaloite läpimeneväksi vai ei. 50 000 on ehdottomasti se maksimiraja.

Itse asiassa minä pohtisin sitä toisinpäin. Olisiko se kansalaisaloitteen allekirjoittajamäärä jopa laskettavissa? Ei välttämättä niin — alkää hätääntykö — ei välttämättä niin, että se kansalaisaloite, joka saisi esimerkiksi 10 000 allekirjoitusta, tulisi lakialoitteena tänne eduskuntaan, mutta niin, että jos on saanut 10 000 allekirjoitusta kansalaisaloitteeseen — ja on muuten iso urakka se 10 000:kin, jos se tehdään käsityönä, niin kuin monesti joudutaan tekemään tietyissä tilanteissa — se johtaisi samantyyppiseen käsittelyyn kuin täällä eduskunnassa kirjallinen kysymys, jonka kansanedustaja tekee hallitukselle. Eli jos 10 000 ihmistä on ilmaissut kantansa, niin silloin tavallaan valtioneuvoston asianosainen ministeri olisi velvollinen vastaamaan tähän yhtä lailla kirjallisesti, jolloin se synnyttäisi tätä debattia. Se olisi kansalaisaloitteen pehmennetty muoto, kun 10 000:kin on jo iso, iso määrä ja valtaosa kansalaisaloitteista, siis valtaenemmistö, ei koskaan saavuta sitä 10 000:ta. Eli jos saa 10 000 allekirjoitusta, se on jo luonteeltaan vakava kansalaisaloite, ja silloin meidän päätöksentekojärjestelmämme voisi hengittää siihen suuntaan, että siihen kansalaisaloitteeseen vastattaisiin esimerkiksi kirjallisesti, jolloin dialogi päätöksentekojärjestelmän ja kansalaisten välillä tässä eläisi.

Tämäntyyppisiä ajatuksia tässä voisi kehittää pikemminkin kuin lähteä siihen, että nostettaisiin sitä kynnystä vielä hurjempiin korkeuksiin, jolloin tosiasiaa se tarkoittaa vain median vaikutusvallan lisäämistä tässä kansalaisaloiteinstituutiossa.

18.46 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Kuten tässä on useampi kollega jo todennut, kansalaisaloite on vakiinnuttanut asemansa tärkeänä kansalaisten poliittisen osallistumi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2019 vp

sen ja vaikuttamisen muotona. Mielestäni yksi tärkeimpiä puolia tässä kansalaisaloitteessa on se, että se havainnollistaa kansalaisille sitä, mitä väliä on poliittisella päätöksenteolla ja poliittisilla valinnoilla.

Tämä hallituksen esitys, jota nyt käsitellään, kuitenkin sisältää lähinnä tosi teknisiä muutoksia, jotka eivät nyt kansalaisten näkökulmasta merkittävästi muuta tätä nykyistä järjestelmää.

Mutta haluaisin vain muistuttaa kaikille niille, jotka eivät tunne tämän asian historiaa, että tähän on saanut alkunsa siitä, että oikeusministeri Tuija Braxin oikeusministerikaudella eli vuosien 2007 ja 2011 välisellä eduskunta- ja hallituskaudella, vihreän oikeusministerin Tuija Braxin johdolla valmisteltiin se perustuslain pykälä, johon tämä koko kansalaisaloitejärjestelmä nykyään perustuu ja jonka pohjalta seuraava hallitus sitten silloisen oikeusministeri Anna-Maja Henrikssonin johdolla valmisteli kansalaisaloitelain.

Olen tosi iloinen siitä, että tämä järjestelmä on olemassa ja toimii, ja kuten tässä nyt jo todettiin, niin osa kansalaisten aloitteista on johtanut varsinaiseen lainsäädäntöön, osa muuhun reagointiin poliittisten päättäjien taholta. Kansalaisaloite on siinä mielessä aika samassa asemassa kansanedustajien aloitteiden kanssa, että osasta tulee lainsäädäntöä, osasta ei. Siihenhän demokratiassa tietysti ei voida mennä, että asia olisi sillä jo päätetty, että kansalaisaloite läpäisee tämän 50 000 allekirjoittajan rajan, vaan jokainen kansalaisaloite ansaitsee huolellisen käsittelyn eduskunnassa. Mielestäni on myös tärkeää, että silloinkin, kun eduskunnan enemmistö on sitä mieltä, että kansalaisaloitetta ei hyväksytä tai että se ei johda toimenpiteisiin, asia käsitellään täysistunnossa ja jokainen kansanedustaja joutuu sitten nappia painamalla myöskin henkilökohtaisesti niin sanotusti näyttämään karvansa, että kannattaako vai ei.

18.48 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Vielä tähän kannatusikärajan muuttamiseen. Sen suhteen olisin kyllä kohtuullisen varovainen siinä mielessä, että kyllä äänioikeuden mukana tulee tavallaan myöskin vastuu sen äänestämisen vaikutuksista, koska nämä ovat kuitenkin lainsäädäntötoimia. On helppo — tällaisena klassisena esimerkkinä — olla sitä mieltä, että haluaa lisää rangaistuksia, kun ei tarvitse miettiä, mistä otetaan rahat lisääntyneisiin vanginhoitomenoihin. Eli vastuu tulee vallan mukana.

Edustaja Kiljuselle kommenttina: tuo 10 000 allekirjoittaneen eräänlainen kansalaishälytys kuulostaa erittäin hyvältä ajatukselta, ja sellaista voisin kannattaa ajatuksena, jos se joskus eduskuntaan tuotaisiin.

Tästä järjestökysymyksestä: Nythän on niin, että näitä suurimpia kansalaisjärjestöjä jo nyt kuullaan eduskunnassa, valiokunnissa, erilaisten lakiesitysten ja hallituksen esitysten yhteydessä. Ne saavat jo nyt äänensä kuuluviin eduskunnassa, tapaavat kansanedustajia ja käyvät eduskuntaryhmien vieraina. Niillä on rahoitus joskus verovaroista, valtion rahoista, ja sitä kautta aivan eri resurssit kerätä allekirjoituksia ja saada julkisuutta näille kansalaisaloitteille kuin yksityisillä kansalaisilla. Ne eivät ole samalla viivalla tässä kysymyksessä. Sen vuoksi toin esille tämän kansalaisjärjestöaloitteen epätoivottavuuden ongelmatiikan.

18.50 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitos puheenjohtaja! Suomessa käydään paljon sitä keskustelua, varsinkin just ennen vaaleja, että pitäisikö pikkasen nuorempien kuin 18-vuotiaitten päästä päättämään vaaleissa, koska heitä koskevat niin monet asiat, mistä päätetään. Ja sitten aina jotkut perustelevat sitä sillä tavalla, että no, ei ehkä nyt näissä yleisissä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2019 vp

vaaleissa, koska täällä nyt päätetään edustuksellisesti, ketkä menevät läpi, ja puhutaan niin valtavan monimutkaisista asioista, mistä tullaan päättämään.

Ja sitten taas tämän kansalaisaloitejärjestelmän kohdalla on kyse nimenomaan hyvin yksittäisistä asioista, mitä käsitellään. Ja voisi sanoa näin, minä luulen, että tässä olisi ehkä ainakin tavallaan se, että päästäisiin eteenpäin siinä, miten nuoret pystyvät hyvin konkreettisella tavalla osallistumaan vaikuttamiseen nimenomaan lainsäädännön osalta. Minä sanoisin, että tässä voisi olla kompromissiratkaisu se, että laskettaisiin 16 vuoteen sitä ikäraja kansalaisaloitteisiin osallistumisen osalta. Nuorilla on todella paljon aiheita, mitä he haluaisivat tuoda päätöksentekoon, ja me edustajat olemme lähtökohtaisesti yleensä vähän vanhempia kaikki — minäkään en enää mikään 16-vuotias teini ole, niin en ehkä samalla tavalla enää jotenkin ymmärrä kuitenkaan, että mitä siellä maailmassa liikkuu. Ja minä uskon, että nämä nuoret voisivat olla myöskin hyvin aktiivisia sen suhteen, että he voisivat olla niitä, jotka erilaisten festarien yhteydessä ovat keräämässä sitten niitä allekirjoituksia heille tärkeisiin asioihin.

Ja tuo, mitä just tässä esimerkiksi kansanedustajat — perussuomalaisten Ari Koponen ja Kiljunen ja muut — ovat puhuneet, niin kyllä me voisimme oikeasti yhdessä harkita sitä, että jos tässä kohtaa laskettaisiin ikäraja 16 ikävuoteen. Samalla se toimisi myöskin semmoisena tietynlaisena ehkä testinä, että miten se aktivoi sitten nuoria. Ja minä uskon vahvasti siihen, että se tulee todella voimallisesti aktivoimaan nuoria, myöskin Lukiolaisten Liiton osalta, myöskin Nuvan osalta, monien muitten osalta. Nämäkin instituutiot saattavat nousta paljon isompaan merkitykseen, koska sieltä lähdetään synnyttämään tämmöisiä asioita, joita sitten suoraan ajetaan lainsäädäntöön. — Kiitos, arvoisa puhemies.

18.52 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tästähän virisi oikein hyvä ja rakentava keskustelu, ja mielestäni edustaja Kiljunen teki mielenkiintoisen avauksen siitä, että tätä koko kansalaisaloiteinstituutiota voisi tarkastella siitakin näkökulmasta, olisiko useampia kansalaisten ikään kuin aloitteella tekemiä valtiopäivätoimiin rinnastettavia toimia, kuten tällainen kansalaiskysymys, ehkä kansalaiskeskustelualoite ja sitten tämä varsinainen lain muuttamiseen tai kokonaan uuden lain säätämiseen tähtäävä kansalaisaloite. Tällaisen keskustelun käyminen on varmaan tarpeellista, jos esimerkiksi halutaan edetä edustaja Kiljunen esittämään suuntaan, että näitä tarvittavia allekirjoitusmääriä lähdetäisiin pienentämään. Se, mistä itse kannan erityistä huolta, on se, että kun avaamme ja olemme avanneet erinomaisen väylän kansalaisille vaikuttaa, niin on tärkeää, että se koettaisiin mielekkääksi ja juuri siihen tarkoitukseen toimivaksi väyläksi, niin että se johtaisi konkreettisiin vaikutuksiin. Ja kun tosiaan suhteuttaa vielä asiaa lain muuttamisen osalta vaikkapa kansanedustajien tekemiin aloitteisiin, niin esimerkiksi 100 kansanedustajankaan allekirjoittama aloite ei välttämättä sitten valiokunnassa etene edes mietintöön asti, ja noin teoriassa voi ajatella, että siellä on kuitenkin takana 1,5 miljoonan äänestäjän antama mandaatti, kun puolet eduskunnasta on jonkin aloitteen allekirjoittanut. Eliässä tässä mielessä pitää käydä aivan uusi keskustelu, jos tosiaan lähdetään alentamaan näitä tarvittavia allekirjoitusten määriä.

18.54 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Arvostan edustaja Tynkkysen ja Auton esille tuomia näkökohtia koskien tätä ideaa siitä, että kun nyt 50 000 allekirjoituksella kansalaisaloite tulee lakialoitteen tapaisesti käsiteltäväksi tänne eduskunnan täysistuntoon ja eduskuntaan, niin jos — tämä oli se uutuuksajatus siinä — olisi 10 000 allekirjoitusta, se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2019 vp

johtaisi toisentyypiseen menettelytapaan eli esimerkiksi ministerin kirjalliseen vastaukseen kansalaisaloitteen tekijöille, joka olisi tietysti julkinen myöskin saman tien. Sen sijaan, että me jäisimme nyt odottamaan kansalaisaloitetta tästä ehdotuksesta, niin täytyykö meidän tehdä tässä yhteinen lakialoite ja käynnistää sitä kautta tämä keskustelu eduskunnan kautta, että me haluamme tukea tässä suhteessa tätä suoran demokratian muotoa. Jätetään se harkittavaksi, en sano, että jätän sen kollegoille.

Edustaja Hassi tässä toi esille historiasta oikeusministeri Braxin. Hän korosti, että vihreän oikeusministerin Braxin aloitteesta tämä kansalaisaloiteinstituutio on tullut Suomeen. Nyt kun me menemme historiaan, niin katsotaan historiaa vielä taaemmaksi, koska tiedän myöskin sen, mistä tuleva ministeri Brax sai tämän idean tälle kansalaisaloitteelle. Hän oli hyvin vahvasti mukana myöskin Euroopan unionin perustuslakiprosessia viemässä eteenpäin ja konventin taustatöissä mukana. Konventissa 2003—2004 sitten sopimusteksteissä oli kehitetty tämä Euroopan laajuinen kansalaisaloite, jossa miljoona allekirjoitusta edellytettiin unionitasolla, ja se on siis edelleenkin unionin lainsäädäntöä tältä puolelta. Tässä suhteessa tiedän, kun tätä keskustelua tulevan ministerin Braxin kanssa käytiin: tähän on heureka, tämä kansalaisaloiteinstituutio täytyy saada myöskin tänne Suomeen. On hienoa, että ministerinä ollessaan hän käynnisti tämän prosessin Suomeen ja meillä on nyt olemassa tämä suoran demokratian muoto eli kansalaisaloiteinstituutio.

Haluaisin vielä, arvoisa puhemies, palauttaa keskustelun siihen, minkä edustaja Vestman täällä nosti esille, eli millä tavalla eduskunta suhtautuu näihin kansalaisaloitteisiin, kuinka me sen käsittelemme, minkä kuvan me jätämme kansalaisille, jotka ovat tämän aloitteen tehneet. Minä arvostan sitä, että tässä salissa on tänään selkeästi yksioikoinen näkemys siitä, että meidän täytyy suhtautua vakavasti ja kunnioittaen siihen, että tällainen aloite on tehty. Jotkut ovat vakavasti siihen paneutuneet ja onnistuneet saamaan kymmeniätuhansia allekirjoituksia, niin kuin totesin, usein valtavan työprosessin jälkeen. Niin kuin sanottu, itse olin käynnistävänä voimana tässä eläkkeitä koskevassa kansalaisaloitteessa ja tiedän, mikä työ on kerätä se 50 000 allekirjoitusta. Tässä suhteessa olisi arvokasta, että kun se asia tulee tänne eduskuntaan, me kansanedustajat olisimme paikalla, kun jokaista kansalaisaloitetta täällä käsitellään. Se osoittaa meidän arvonantomme tälle instituutiolle, myöskin kansalaisille. Ja hieno idea edustaja Vestmanilla: ministeri paikalle. Ministeri paikalle, se pistää meidätkin ottamaan kantaa suhteessa valtioneuvostoon, ja ministeri osoittaa arvovallan myöskin, että tähän asiaan suhtaudutaan täydellä vakavuudella eduskunnan puolelta. Nämä ovat niitä pieniä eleitä, mutta ne osoittavat sen, [Puhemies koputtaa] että instituutio on tärkeä ja vakava, ja meidän täytyy sillä tavalla siihen suhtautua.

18.57 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Kuten edustaja Tynkkynen toi hienosti esiin, näiden kansalaisaloitteiden määrä on ollut varsin mitätön vuosien aikana, ja onko siitä nytten, vaikka niitä on nyt tullut tänne enemmän tässä viimeisten kuukausien aikana, ollut haittaa täällä? Omasta mielestäni ei, vaan kaikki ovat herättäneet oikein hyvää keskustelua täällä, ja just se keskustelu, näitten asioiden keskusteluun saaminen, on se melkein tärkein asia, mitä näillä kansalaisaloitteilla voi tehdä. Eli ei muuta kuin lisää vaan.

18.58 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! En meinaa halua jatkaa tätä keskustelua muuten, mutta kun tätä on nyt käyty perusteellisesti: Tämä puheenvuoro oli juuri nimenomaan tärkeä, eli näillä kansalaisaloitteilla ollaan ihan vakavasti liikkeellä, kun keskustellaan tämän täysistunnon keskustelujen luonteesta. Useimmiten poikkeuksellisen mielen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2019 vp

kiintoisia keskusteluja syntyy näistä kansalaisaloitteista. Ei ainoastaan kansalaisyhteiskunta ole puhunut niistä asioista, myöskin lehdistö on niistä asioista puhunut, ne ovat aikaan liittyviä aiheita, ja ne koskettavat useimmiten ihmisiä. Sen takia se aloite on tehty, ja sen takia me saamme täällä eduskunnassakin tavallaan suoran yhteyden kansalaisiin vaalien välillä, koska tämä on suoran demokratian muoto, tämä kansalaisaloiteinstituutio. Sen takia meidän täytyy antaa sille oikea arvonsa ja pikemminkin tukea sitä, että se instituutio vahvistuu kuin sitä, että se heikkenisi.

18.59 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Olen täysin samaa mieltä siitä, että kansalaisaloitteilla on saatu erittäin hyviä keskusteluja aikaan täällä eduskunnan suuressa salissa — kun edustaja Kiljunen osoitti arvostusta edustaja Vestmanin tekemille parannusehdotuksille tämän käytännön käsittelyn osalta, että esimerkiksi hallinnonalan asianomainen ministeri on aina läsnä, kun eduskunta käy lähetekeskustelua kansalaisaloitteesta, niin samalla tavalla minusta se on erittäin tärkeää ja kannatettavaa.

Mutta oman alkuperäisen pointtini haluan vielä tuoda tähän: Kun nyt tässä ikään kuin korostamme, että näillä kansalaisaloitteilla ajetaan tällaisen eduskunnan keskustelualoitteen asemaa, niin eihän sen näin pidä olla, vaan kansalaisaloite on säädetty perustuslain mukaiseksi menettelyksi kansalaisille tehdä suoran demokratian mukainen aloite lainsäädännön muuttamiseksi. Ja tämä on minusta se edustaja Kiljusen hyvä ajattelu, että pitäisi-
kö olla kansalaisilla käytettävissään useampia erilaisia työkaluja, jotta voidaan ajatella, että tämä suora demokratia sitten tämän edustuksellisen demokratian rinnalle voisi vahvistua. Tätä hain sillä, kun alun perin halusin nostaa keskustelua siitä, olisiko syytä tarkastella jopa tämän allekirjoitusmäärän nostoa silloin, kun puhutaan todella lain muuttamiseen tähtäävästä aloitteesta. Mutta siitä olen täysin samaa mieltä, että on hyvä, että näitä aloitteita tehdään ja keskustelua ajankohtaisista aiheista syntyy.

19.00 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt täytyy jälleen oikoa näitä vääriä käsityksiä. Ei tässä ole kyse siitä, että haluttaisiin näillä 50 000:lla jonkinlaisia keskustelualoitteita tänne, vaan kyse on siitä, että ihan tosissaan kansalaiset haluavat muuttaa lainsäädäntöä ja se 50 000 nimen raja on jo vaikea saada. Ja jos on niin, että esimerkiksi se toivottu lainsäädäntömuutos ei ole mahdollinen sen vuoksi, että vaikkapa perustuslaki on niin rankka muuttaa, että yhtä toivottua asiaa ei saa läpi sen takia, että tarvittaisiin parin eduskunnan hyväksyntä perustuslain muutokselle, niin ainakin on tehty se lainsäädännöllinen harkinta, josta ikään kuin sivutuotteena tulee se yhteiskunnallinen keskustelu, joka jää talteen myöskin tulevia eduskuntia varten. Niitä ei lähtökohtaisesti tehdä sillä ajatuksella, että ne tehtäisiin joksikin keskustelualoitteeksi, vaan ne tehdään nimenomaan sen vuoksi, että lainsäädäntö muuttuisi, ja siksi se 50 000 raja on hyvä, ja jos sitä johonkin suuntaan täytyy pohtia, niin sitten mieluummin alaspäin kuin ylöspäin.

Ja vielä viimeisenä täytyy antaa kyllä erityiskiitos edustaja Kiljuselle siitä, että ikään kuin... no, se menee tällä samalla lyhenteellä kuin meillä täällä eduskunnassa KK, kirjallinen kysymys. KK, se olisi niin kuin kansalaisten kysymys tai mitä ikinä. Tällainen uusi instrumentti itse asiassa tähän suoraan demokratiaan voitaisiin tuoda.

Sitten yksi pointti oli vielä se, että tässä on myöskin se hyvä, että jos kansalaiset saavat läpi kansalaisaloitteen, niin on silloin mahdollista myöskin tuoda tosiaan ihmisiä tälle foorumille, missä me edustuksellisessa demokratiassa olemme, eli meillä on nämä julkiset kuulemiset. Meillä usein kansalaisaloitteen myötä tuolla... nyt ollaan kakkoskerroksessa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2019 vp

mutta neloskerroksessa on tuo Arkadia-sali, siellä sitten kuvataan, ja nämä, jotka sen aloitteen ovat panneet liikkeelle, he pääsevät asiantuntijaroolissa puhumaan siitä enemmän tähän arvovaltaiseen laitokseen ja myöskin kutsumaan yleensä muita asiantuntijoita, mitä he katsovat, että pitäisi tänne tulla, mitä ehkä muuten ei tajuttaisi ottaa mukaan. Eli saadaan myöskin nämä julkiset kuulemiset, ja siellä kansanedustajat ovat sitten kyselemässä erilaisia kysymyksiä näiltä kansalaisilta, jotka tänne taloon ovat tulleet. Eli tässäkin mielessä tämä on aivan äärimmäisen hieno juttu, ja siksikään sitä ei kannata nostaa sitä 50 000:ta. Se, että se on 100 000, ei itsessään tekisi sitä, että siitä nyt jotenkin tulee kohtuuttomasti jotenkin arvokkaampi. Ne ovat kaikki arvokkaita, ja meillä on jo tällä hetkellä se allekirjoitusten lukumäärä — jos ajattelee, että lukumäärä tuo painoarvoa, niin se jo nykyisellään tuo, nykyiselläänkin se voi olla sen yli 50 000, ja sitten vain taivas on rajana, että kuinka paljon tulee, ja kyllä minä luulen, että jokainen kiinnittää huomiota siihen, jos siellä 200 000:ta lähennellään. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Tässä aika on täynnä tähän, mutta täällä on yksi puheenvuoro, niin otetaan edustaja Kiljunen — pidätekö paikalta? [Kimmo Kiljunen: Pidän paikalta!]

19.04 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies, kiitos tästä! Edustaja Tynkkynen puheenvuoro: olen enemmän kuin samaa mieltä teidän kanssanne, en vain ainoastaan sen vuoksi, että kannatitte sitä ideaa, minkä toin esille, että voisi olla varioidumpi tämä tapa käsitellä näitä kansalaisaloitteita. Eli se 50 000 allekirjoitusta kyllä johtaa lakialoitteen kaltaiseen käsittelyyn, ja 10 000 voisi johtaa ikään kuin kirjallisen kysymyksen kaltaiseen käsittelyyn ministerin vastauksineen.

Ja haluaisin edustaja Autolle sanoa, kun tekin kannatatte tätä ajatusta — hienoa, että on juuri näin: ei nosteta kysymystä siitä, että yli 50 000 täytyisi olla näitä allekirjoituksia [Sebastian Tynkkynen: Näin on!] Eivät nämä kansalaisaloitteet inflaatiota täällä kärsi. 50 000 allekirjoituksen kerääminen on valtava ponnistus. Se on valtava työ, uskokaa, ja siinä on ollut monenlaista tahoja tekemässä ja toimimassa siinä, ja sen kynnyksen nostamisella vielä isommaksi me luomme itse asiassa keinotekoiseen esteen sille kansalaisten aloitteelle, ja, kuten totesin aikaisemmin, sen jälkeen se on vain median varassa. Valtamedia silloin päättää sen, mitkä kansalaisaloitteet ovat täällä, mitkä eivät.

Eli ei nosteta siitä 50 000:sta, mutta kehitellään tätä instituutiota eteenpäin, ja arvostan teidän puheenvuorojanne.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.